

એચ એમ ગવર્મેન્ટ

રેગ્યુલેટરી ડીપોઝિટ (ફાયર સેફ્ટી) ઓર્ડર - ૨૦૦૫

તમારી મિલકત (ઇમારત) ને આગથી સલામત બનાવવા માટેની
સંક્ષિપ્ત માર્ગ દર્શિકા

ચીફ ફાયર ઓફિસર્સ
એસોસિએશન

તમારી મિલકતને આગથી સલામત
બનાવવા માટેની સંક્ષિપ્ત માર્ગદર્શિકા

**तमारी मिलकतने आगथी सलामत
बनाववा माटेनी संक्षिप्त मार्गदर्शिका**

મસ્તાવબના

આ પુસ્તિકામાં સલામતી માટે જવાબદાર નાના અને મધ્યમ કક્ષાના ઇંદાવાળાઓ માટે સાદી અને વ્યવહારૂ શીખામણો છે.

તે રેગ્યુલેટરી ટીફોર્મ (ફાયર સેફ્ટી) - ૨૦૦૫ ના ઓર્ડર નું કંઈ રીતે તમે પાલન કરી શકો એ માટેનું માર્ગદર્શન પૂરૂ પાડે છે.

તે વિગતવાર માર્ગદર્શિકા નથી અને તે આપણી વિસ્તૃત માહિતી આપતી માર્ગદર્શિકાઓનું સ્થાન લઈ શકે એમ નથી.

જો તમને હજી વધારે માગાદર્શનની આવશ્યકતા છે એમ લાગે તો આ નાનકડી પુસ્તિકાના અંત ભાગમાં જુદી જુદી માર્ગદર્શિકાઓ અને તમારા માટે ઉપયોગી હોય એવી વાંચન સામગ્રીનું લીસ્ટ તમે જોઈ શકો છો.

કાનૂન સંશોધન (ફાયરસેફ્ટી) ઓર્ડર-૨૦૦૫ શું છે.?

ત્યારે જ સરકાર કાનૂન વ્યવસ્થાને વ્યવસ્થિત કરવા કહીબદ્ય છે. તેથી જ રેગ્યુલેટરી ટીફોર્મ એક્ટ (ફાયર કાનૂન સંશોધન કાનૂન) - ૨૦૦૫ હેઠળ આ ઓર્ડર બનાવવામાં આવ્યો હતો. તે મોટા ભાગના ફાયર સેફ્ટી નિયમોના સ્થાને એક જ સાદા ફાયદાને પ્રસ્તાવિત કરે છે. તેનો અર્થ એ છે કે ભિલકત (ઇમારત) માં કોઈ સ્તરે પછા કબજે ધરાવતી વ્યક્તિએ આગથી ઉત્પન્ન થતા જોખમો ઘટાડવાના સમજદારી પૂર્વકના પગલાં લેવા જોઈએ. અને જો આગ લાગે તો લોકો તેમાંથી સલામતી સાથે નિકળી શકીએ તેવી વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ.

આ પુસ્તિકા શું કરી શકે ?

મોટા ભાગના ક્રિસ્તાઓમાં કોઇપણ નિષ્ણાંત કે સામાન્ય જ્ઞાન કે તાલીમ વિના આગથી બચવા માટે સૌથી સલામત માર્ગ શોધી કાઢવા માટે આ માર્ગદર્શિકા તમને મુદ્દાસર માહિતી પૂરી પાડે છે. આગથી રક્ષણ પ્રાપ્ત કરવું એ આમ તો સામાન્ય બુદ્ધિની બાબત છે પરંતુ એ માટે તમારે આવશ્યક ઉપાયો અંગે પૂરતો સમય ફાળવવો પડશે. વ્યવસ્થાશ્રમ, દવાખાના કે વિશાળ ક્ષિત્તિમાગુદો જેવા સ્થળોએ કે જ્યાં ઘણાં બધા માણસો માટે જોખમ ઉત્પન્ન થાય એમ હોય તથા ગૂંચવણ ભરેલા સ્થળોએ તમને વધુ નિષ્ણાંત વ્યક્તિની જરૂર પડી શકે છે.

ઓર્ડર કર્લ જગ્યાએ લાગુ પડે છે ?

ઓર્ડર સામાન્ય રીતે બધાજ સ્થળોએ લાગુ પડે છે અને તે દરેક પ્રકારની ઇમારત, બાંધકામ તથા ખુદી જગ્યાઓ માટે છે, ઉદાહરણ તરીકે

- ★ ઓફિસો અને દુકાનો
 - ★ વ્યવસ્થા જાળવતા વ્યવસ્થાશ્રમો તથા દવાખાના ઓ ધરાવતા સ્થળો
 - ★ કોરોનિટી હોલ્સ, ઇબાદતગાહો તથા અન્ય કોરોનિટી સ્થાનો
 - ★ જ્યાં ઘણાં બધા માણસો રહેતા હોય એવા ભાગીદારીવાળા વિસ્તારો
(ગૃહ કાનૂન પણ લાગુ પડી શકે)
 - ★ દારૂના પીઠા, કલબો તથા ઉપાહારગૃહો (ચઠા-નાસ્તાની હોટલો)
 - ★ શાળાઓ અને રમતગમના સ્થળો
 - ★ તંબુઓ અને વિશાળ શાભિયાનાઓ
 - ★ હોટલો અને હોસ્ટેલો
 - ★ કારખાનાઓ અને વખારો
- લોકોના ખાનગી મકાનો જેમાં લોક કે ઘરમાંના વ્યક્તિગત ફોર્ટ્સનો સમાવેશ થાય છે ત્યાં આ ફુકમ લાગુ પડતો નથી.

હુકમમાં મુખ્ય કાનૂન કયા છે ?

- * કોઇ પણ શક્ય ભયકે જોખમની યકાસણી કરવી આગના ખતરાની આંકણી કરવી
- * આગલાગે તેવા સંબંધોમાં વિશેષતઃ કોને જોખમ છે જેની વિચારણા કરવી
- * શક્ય હોય ત્યાં સુધી આગથી મુક્તિ મેળવવી કે આગના જોખમને ઘટાડવો
- અને જે શક્ય જોખમ દંજી અસ્તિત્વમાં હોય તો તેને દૂર કરવા માટે સામાન્ય સાવચેતીના ઉપાયો અંગે માહિતી પૂરી પાડે છે.

- * તરત સળગી ઊઠે તેવા તથા ઘડાકો કરે તેવા પટાઈો નો ઉપયોગ થયોહોય ત્યાં અથવા એવા પટાઈો નો સંગ્રહ કર્યો હોય એવી જથ્થાએ આગથી રક્ષણ મટેના અન્ય ઉપાયો કરવા.
- * કોઇ પણ મકારની કટોકટીને પહોંચી વળવા આયોજન કરવું અને મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં તમારી જાણકારીનો એહેવાલ તૈયાર કરવો
- * જો જરૂર જણાય તો તમારી જાણકારીની ફેર યકાસણી કરવી

ઓર્ડર (હુકમ) ના અમલ માટે કોણ જવાબદાર છે ?

ઓર્ડર હેઠળ જે કોઇ ભિલકત નો કબજો ધરાવે છે તે અથવા જે કોઇ પાસે યોક્કસ વિસ્તારો નો કે સિસ્ટમ્સ (પદ્ધતિઓ) નો આંશીક કબજો હોય તે

“જવાબદાર વ્યક્તિ” હોઈ શકે. જેમકે તે :

- * જેની ભિલકતમાં કામ કરતા હોય તેવા નોકરીયાતોનો માલિક
- * ભાગીદારી વાળી ભિલકતનો વહીવટદાર કે માલિક અથવા આગની ચેતવણી આપતી સિસ્ટમ્સ કે આગ બુઝાવવા માટે છટકાવ કરતા સાધનોમાં ભાગીદાર હોય તે
- * સ્વયંચલ નોકરી (કામગિરી) કરતા હોય તેવા લોકો કે સ્વયંસેવી સંસ્થાઓ પાસે જે કોઇ મકારનો કબજો હોય તો તેવા કબજેદાર અથવા
- * ભિલકતના કોઇ પણ ભાગ પર કબજો હોય તેવી કોઇ પણ વ્યક્તિ હોઈ શકે

જો કે ઘણી ભિલકતોમાં જવાબદાર વ્યક્તિ નિશ્ચીત (ચોક્કસ) હોય છે પણ ક્યારેક ઘણી વ્યક્તિઓ પણ કંઈક ખરો જવાબદાર રહે છે.

મારે કઈ રીતે ઓર્ડરનું પાલન કરવું જોઈએ ?

જે તમે જવાબદાર વ્યક્તિ હોય તો તમારે આગના જોખમની આંકણી કરવી જોઈએ જે કે તમે આ કામ અન્ય સક્ષમ વ્યક્તિને પણ સોંપી શકો તેમ છતાં આ હુકમનું પાલન કરવા માટે કાનૂની રીતે હજી પણ તમે જ જવાબદાર ગણી શકાશો.

જવાબદાર વ્યક્તિ પોતે કે અન્ય જવાબદાર વ્યક્તિએ મિલકતની અંદરની કે મિલકતની પાસેની દરેક વ્યક્તિ જે ત્યાં આગ લાગે તો સહી સાલામતિ સાથે છુટકારો પામી શકે એ પ્રકારના ઉપાયો સુનિશ્ચિત કરવા જોઈએ. આ પહેલાના કાનૂનથી અલગ છે કે જેમાં તમારી મિલકત પટની દરેક વ્યક્તિ કે જેઓ નોકરિયાત, મુલાકાતી કે જનતાના સભ્યો ઉદાહરણ તરીકે ઓપન એર જેવી આનંદ આપતી જગ્યાએ હોય તો તે દરેક વિષે વિચાર કરવો જોઈએ તમારે અપંગ વ્યક્તિઓ અને જેમને ખાસ મદદની જરૂર હોય એવા લોકો પ્રત્યે ખાસ ધ્યાન આપવું જોઈએ.

ઓર્ડર પ્રમાણે તમારે તમારી મિલકતમાં આગના જોખમ સામે રક્ષણ મેળવવાની વ્યવસ્થા જરૂર કરવી જોઈએ અગ્નીશામક ખાતુ આગથી સાલામતિના પ્રમાણપત્ર આપવું નથી અને પહેલા આપવામાં આવેલા આવા પ્રમાણપત્રોનું કોઈ કાનૂની મહત્વ નથી.

તમારે આગના જોખમની આંકણી કરવી જ જોઈએ પણ તમારી પાસે કોઈ ફાયર સાર્ટિફિકેટ્સ હોય તો તે એક સાફી શરૂઆત ગણી શકાય.

જે તમારી મિલકત અથોજનબદ્ધ હોય અને આધુનિક બિલ્ડીંગ કાયદા કાનૂન પ્રમાણે બાંધવામાં આવી હોય (અને તે નિયમો પ્રમાણે વાપરવામાં આવતી હોય) તો તમારી મિલકતને આગથી રક્ષણ આપવા અંગેની સાવચેતી સ્વીકારવાનું બનવી જોઈએ તમારે તેમ છતાં આગના જોખમોની આંકણી (માપન) કરવી જોઈએ અને તમે આગના જોખમ સામે બધા જ પ્રકારની કાળજી રાખો છો અને સાવચેતી રાખો છો એ તમારે સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ.

આગના જોખમ સામે સલામતિ નો અંદાજ આંકણી (માપન)

આગના જોખમોની ઓળખ :

- આગ લાગવાના સ્ત્રોત
- બળતણના સ્ત્રોત અને
- ઓક્ષિજનના સ્ત્રોત

આગથી જોખમમાં પડનાર લોકોની ઓળખ

- મિલકતની અંદરના અને બહારના લોકો
- એ લોકો જે ખરેખરા જોખમમાં છે

મૂલ્યાંકન કરવું જોખમ દૂર કરવું કે ઘટાડવું અને જોખમ સામે રક્ષણ મેળવવું.

- આગની શરૂઆત થાય એવા જોખમોનું મૂલ્યાંકન કરો
- આગથી લોકોને થનાર નુકસાન નું મૂલ્યાંકન કરો.
- આગના જોખમો દૂર કરવા કે ઘટાડવા
- આગથી લોકોને થનાર નુકસાનને દૂર કરો કે ઓછો કરો
- આગ સામેના સાવચેતીના પગલાં દ્વારા લોકોનું રક્ષણ કરો

અહેવાલ, આયોજન, માહિતી, સુરખાના અને તાલીમ

- તમે જે મહત્વની શોધ અને ઉપાયો કર્યા છે તેની નોંધ
- બીજા જવાબદાર લોકો સાથે ચર્ચા અને કાર્ય કરવું
- તાકીદની ચોજના તૈયાર કરવી
- સંબંધિત લોકોને જાણ કરવી
- તાલીમ પૂરી પાડવી

સમીક્ષા

- તમારા આગના જોખમની આંકણી નું નિયમિત સમીક્ષા કરો
- જરૂરી હોય ત્યારે ફેરફાર કરો

તમારા આગના જોખમોની આંકણીની નિયમિત સમીક્ષા કરવાનું યાદ રાખો.

મુદ્દો - ૧ તમારી મિલકતના જોખમોને ઓળખો તમારે જે ઓળખવાની જરૂર છે તે

- આગ લાગવાના સ્ત્રોતો જેવા કે ખુલ્લી જવાળાઓ હીટર્સ કે કેટલીક ઘંઘાડીય પ્રક્રિયાઓ.
- બળતણના સ્ત્રોત જેવાં કે કચરાનો ઢગાલો પ્રદર્શનમાં મુકેલી ચીજ વસ્તુઓ અને ટેક્ષટાઇલ્સ (કપડાંની વસ્તુઓ) કે વધારાની સંચાઈ કરવામાં આવેલી વસ્તુઓ અને

- ઓક્સીજનના સ્ત્રોતો જેવા કે ઓટકન્ડીશન કે ઓષધક્રીય કે ઘંઘાટારી ઓક્સીજન પુરવઠો
- ### મુદ્દો - ૨ જેમને જોખમ છે એવા લોકોને ઓળખો ખાસ કરીને જે લોકો

આમે જોખમ છે તેમને ઓળખવાની તમને જરૂર પડશે જેવા કે

- આગનો ભય હોય તેવી જગ્યા પાસે કામ કરતા લોકો
- જે લોકો છૂટીછૂટી રીતે કામ કરે છે કે અલગ અલગ સ્થળોએ કામ કરે છે તે લોકો (છપરાઓની નીચે કે સ્ટોર રૂમમાં કામ કરનાર લોકો)
- બાળકો કે બાળકો વાળા માતા-પિતા ઓ
- વૃદ્ધ કે નાના બાળકો અને અપંગ લોકો

મુદ્દો - ૩ જોખમોનું મૂલ્યાંકન કરવું, દૂર કરવું, ઘટાડવું અને જોખમો સામે રક્ષણ કરવું

- તમારી મિલકતમાં આગના જોખમના સ્તરનું પૂલ્યાંકન કરો શક્ય હોય તો જોખમોને દૂર કરો કે ઘટાડો અને તમે ઓળખેલા જોખમોને ઓછા કરો ઇ.ત. તમારે
- અલ્પંત જવલનશીલ પદાર્થોની જગ્યાએ ઓછા જવલનશીલ પદાર્થો મુકવા જોઈએ.
- જવલનશીલ પદાર્થોને આગ લગાડે તેવા પદાર્થોથી અલગ પાડવા છે એની ખાતરી કરવી જોઈએ અને દુર્ઘટપાનની સલામત જિંદગી અપનાવવી જોઈએ

જો તમે શક્ય હોય ત્યાં મુદ્દી જોખમોને ઓછા કર્યા હોય તો હવે જે જોખમ બાકી રહ્યું હોય તેનો અંદાજ મેળવો અને આગ સામે સલામતિ માટે નું નોંધનીય સ્તર પૂરું પાડવા માટે અન્ય ઉપાયોની આવશ્યકતા છે કે કેમ તે નક્કી કરો.

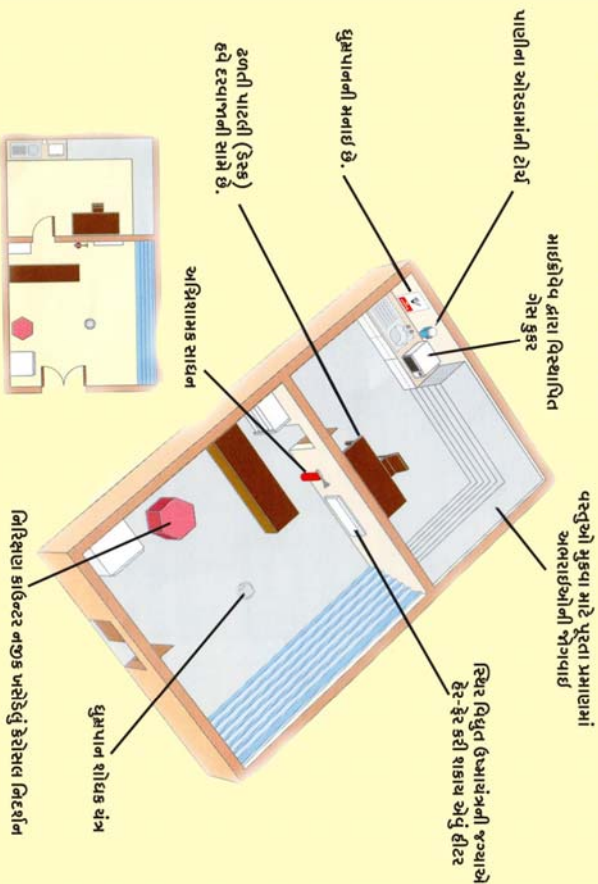
તમારો નક્કી મુદ્દા - ૧ માં બતાવ્યા પ્રમાણે ભય (ખતરો) અને મુદ્દા નં.૨ માં બતાવ્યા પ્રમાણે નોંધ પાત્ર જોખમ હોય તેવા લોકો નો નિર્દેશ કરતો હોવા જોઈએ. સહિલાઈ થી આગ પકડી શકે એવી વસ્તુઓ અને ચિનગારીના (આગ ઉત્પન્ન કરે તેવા) સ્ત્રોતો કઈ જગ્યાએ નજીક મુકેલા છે એનો પણ નિર્દેશ કરતો હોવો જોઈએ તળે સળગી ઉઠે એવા પદાર્થોને સાદા વર્તુળ (O) અને ચોકડી (X) પદ્ધતિ થી અને ચિનગારી ઉત્પન્ન કરી શકે એવા સ્ત્રોતોને ચોકડી (X) દ્વારા દર્શાવી શકો.

મુદ્દા નં.૩ : તમે જે ઉપાયો કરો છો તે સામાન્ય સમજ પ્રમાણેનું ખર્ચાળ સાબિત થાય એવી હોય તો તમે જ્યાં સુધી સંપૂર્ણ ઉપાયો અમલમાં ન મુકી શકો ત્યાં સુધી અન્ય કામ ચલાઉ ઉપાયો કરી શકો.

આ ત્યારેજ રિસ્કાર્ક છે. જ્યારે લોકો સામે ગંભીર ભય ઉપસ્થિત ન થતો હોય તાત્કાલિક આયોજન (Emergency Plan) અને તાલીમ, સુચના કે જરૂરીયાતોની નોંધ **મુદ્દા નં. ૪** પ્રમાણે હોવો જોઈએ

મુદ્દા નં.૫ : હેઠળ તમારે નિયમિત સમીક્ષાની પદ્ધતિ વિષે નિર્ધારિત કરવો જોઈએ

આગના જોખમના અંદાજ બાદ

આ પુસ્તિકા શું કરી શકે ?

મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં કોઈપણ નિષ્ણાંત કે સામાન્ય જ્ઞાન કે તાલીમ વિના આગથી બચવા માટે સૌથી સલામત માર્ગ શોધી કાઢવા માટે આ માર્ગદર્શિકા તમને મુદ્દાસર માહિતી પૂરી પાડે છે. આગથી રક્ષણ પ્રાપ્ત કરવું એ આમ તો સામાન્ય બુદ્ધિની બાબત છે પરંતુ એ માટે તમારે આવશ્યક ઉપાયો અંગે પૂરતો સમય ફાળવવો પડશે. વ્યવસ્થાશ્રમ, દવાખાના કે વિશાળ ક્ષિત્રોમાં જેવા સ્થળોએ કે જ્યાં ઘણાં બધા માણસો માટે જોખમ ઉત્પન્ન થાય એમ હોય તથા ગૂંચવણ ભરેલા સ્થળોએ તમને વધુ નિષ્ણાંત વ્યક્તિની જરૂર પડી શકે છે.

ઓર્ડર કઈ જગ્યાએ લાગુ પડે છે ?

ઓર્ડર સામાન્ય રીતે બધાજ સ્થળોએ લાગુ પડે છે અને તે દરેક પ્રકારની ઈમારત, બાંધકામ તથા ખુદી જગ્યાઓ માટે છે, ઉદાહરણ તરીકે

- ★ ઓફિસો અને દુકાનો
- ★ વ્યવસ્થા જાળવતા વ્યવસ્થાશ્રમો તથા દવાખાના ઓ ધરાવતા સ્થળો
- ★ કોરેચુનિટી હોલ્સ, ઈલાદતગાહો તથા અન્ય કોરેચુનિટી સ્થાનો
- ★ જ્યાં ઘણાં બધા માણસો રહેતા હોય એવા ભાગીદારીવાળા વિસ્તારો (ગૃહ કાનૂન પાટા લાગુ પડી શકે)
- ★ દારૂના પીઠા, કલવો તથા ઉપાહારગૃહો (રહા-નાસ્તાની હોટલો)
- ★ શાળાઓ અને રમતગમના સ્થળો
- ★ તંબુઓ અને વિશાળ શાભિયાનાઓ
- ★ હોટલો અને હોસ્ટેલો
- ★ કારખાનાઓ અને વખારો

લોકોના ખાનગી મકાનો જેમાં વ્હોક કે ઘરમાંના વ્યક્તિગત ફર્નિચરનો સમાવેશ થાય છે ત્યાં આ ફુકમ લાગુ પડતો નથી.

ઇમારત (મિલકત) માંથી બહાર નીકળવાના સલામત માર્ગો.

- ઇમારતના દરેક ભાગમાંથી બહાર નીકળવાના એક કરતાં વધુ રસ્તાઓ હોય તો એ આદર્શ સ્થિતિ છે જે કે તે હમेशाં શક્ય નથી.
- જે એક જ માર્ગ હોય તો તેને આગથી રક્ષાણ આપવું કે ત્યાં ઓટોમેટિક આગ શોધક યંત્ર મૂકવો જરૂરી છે.
- ઇમારત માથી હાર નીકળવાનો માર્ગ શક્ય એટલો ટૂંકો હોવો જોઈએ આ અંતર ઓરડાના સૌથી અંતભાગથી ઓરડાની રક્ષિત દાદર ના દરવાજા સુધીનો અંતભાગથી ઓરડાની રક્ષીત દાદરના દરવાજા સુધીનો માપવો જોઈએ અથવા ત્યાં રક્ષીત દાદર ન હોયતો ઇમારતમાથી બહાર નિકળવાના છેવટના ભાગ સુધી માપવુ જોઈએ .
- જે બહાર નીકળવાનો એક જ માર્ગ હોય તો દોડીને બહાર નીકળવાના એક કરતા વધુ માર્ગો હોય તો ઇમારતમાંથી બહાર નીકળી જવાનું અંતર સામાન્ય રીતે ૧૮ મીટરથી (જ્યાં આગ લાગવાનું જોખમ વધુ હોય ત્યાં ૨૫ મીટર અને જ્યાં આ શક્યતા ખુબ ઓછી હોય ત્યાં ૬૦ મીટર) વધુ ન હોવું જોઈએ.
- પરસાળ અને આગમાંથી બહાર નીકળવાના માર્ગો નજીકના વિસ્તારોને અવરોધ નિવાના અને આગ જલ્દી થી પકડી લે એવા જવલનથીત પદાર્થોથી મુક્ત રાખવા.
- બહાર નીકળી જવાનો માર્ગ અંતિમ નિર્માન માર્ગ દ્વારા સલામત જગ્યાએ પહોંચવુ એવો હોવો જોઈએ.
- જે નિસરણી રક્ષિત ન હોય તો બહાર નીકળવાનું અંતર ઉપર સૂચવ્યા પ્રમાણેનું હોવું જોઈએ અને અંતિમ નિર્માન માર્ગ સહેલાઈથી દેખાય એ પ્રકારનું અને નિસરણી પરથી પહોંચાડતો હોય એવો હોવો જોઈએ.
- આગથી વધુ જોખમ હોય તેવા આરકાઓને સામાન્ય રીતે આગથી રક્ષિત નિસરણી તરફ સીધા ખોલવા જોઈએ નહિ.
- જે તમારી આગના જોખમની આંકણી એવું દર્શાવતી હોય કે કોઇક માળ પરના લોકોને આગની જાણ થઈ શકે એમનથી તો તમારે સલામતિ મેળવવાના અન્ય ઉપાયો કરવા જોઈએ દા.ત. ઓટોમેટિક અગ શોધક યંત્ર અને ચોતાવણી આવતી સિસ્ટમ તમારે ઉપરની સુધનાઓનું સાવચેતી પૂર્વક પાલન કરવું જોઈએ તમારે ઇમારતના દરેક ભાગનું નિરીક્ષણ કરવું જોઈએ અને નક્કી જોઈએ કે લોકો આગની ચોતાવણી મળતાં કેટલી ઝડપથી પ્રતિક્રિયા કરશે. જે તમે તમારી ઇમારતની દેખરેખ રાખવાની કે વ્યવસ્થાની બાળત શંકામાં હોય તો સરકાર દ્વારા ત્રકાશિત વિગતવાહ માર્ગદર્શિકા વાંચવી જોઈએ કે પછી નિષ્ણાંતોની સલાહ મેળવવી જોઈએ કેટલીક કેક્ટરીઝ અને વખારોમાં બહાર ભાગી છૂટવાના માર્ગોનું અંતર વધુ હોય શકે યોગ્ય અગ્નિ નિર્માન દ્વારા તમે અગ્નિ નિર્માન દ્વારા (આગમાંથી બહાર નીકળવાના રસ્તા) નો ઉપયોગ કરવા સક્ષમ હોવો જોઈએ અને ભાગી છૂટવાના માર્ગો પટના કોઈ પણ દરવાજા યાવી વિનાના અને ખાસ જાણકારી નિવા ઉપયોગ કરી શકાય એવા હોવા જોઈએ.

- જનતા દ્વારા કે મોટી સંખ્યામાં લોકો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી ઇમારતોમાં પુશ-બાર્સ કે પુશ-પડેસ ની તમને જરૂર પડી સાકે છે (ઘક્કો લગાવતાં ખૂલી જાય એવા કે બટન દબાવતાં ખૂલી જાય એવા દરવાજાઓ)

દયાનમાં રાખવા જેવી અન્ય બાબતો.

- તમને ઇમર્જન્સી (સામકટ સમયની) ઘંટની જરૂર છે કે કેમ
- નાનામાં નાની ઇમારતથી લઇને બધાં જ ઇમારતોમાં આગથી સલામતિની યોગ્ય નિશાનીઓ હોવી જોઈએ
- તમારા સ્ટાફ અને તમે જેને આગ લાગે તે સમયે મદદરૂપ સમજાવે એવી વ્યક્તિઓને તાલીમ આપવી
- તમે તમારી આગથી સલામતિ મેળવવાની સિસ્ટમ ની યોગ્ય જાળવણી કરો છો એની ચકાસણી કરવા ના તંત્રની ગોઠવણ કરવી કેટલાક અત્યંત નાની અને સાટી ઇમારતો આ ઉપાયોને સમતોચકારક રીતે લાગુ પાડી શકે છે તેમ છતાં પણ તમારે જોવું જોઈએ કે તમે બધાજ ઉપાયો અમલમાં મુક્યા છે.

મુદ્દો-૪ અદિવાલ, આયોજન, સૂચના, માહિતી અને તાલીમ

આપશ્રી આ ઉપાયમાં તમારે નોંધ રાખવી આવોજન કરવું સૂચના આપશ્રી માહિતી અને તાલીમ જોઈએ તમારે લય અને ખરેખર રીતે જેમને જોખમ હો એવા મુદ્દા-૧ અને ઉપાય -૨ માં ઓળખવામાં આવેલા લોકો વિષે નોંધ રાખવી તમારે મુદ્દા-૨ માં જણાવ્યા પ્રમાણે તે વિષે તમે શું કરવું એની નોંધ પણ રાખવી જોઈએ એક સાદું સાવોજન આ સિદ્ધ કરવામાં તમને મદદરૂપ થશે. તમારી ઇમારતના બાંધકામ પ્રમાણે તમારે તાત્કાલિક અમલમાં મૂકી શકાય (ઇમરજન્સી પ્લાન) એવું આવોજન કરવું જરૂરી છે.

તેમાં તમે તમારી ઇમારતમાં કે પાસેની ઇમારતમાં જો આગ લાગે તો તમે જે ઉપાયો લેવા જરૂરી છે તે ઉપાયોનો સમાવેશ કરવો જરૂરી છે તમારે તમારા સ્ટાફ અને પ્રસંગોપાત અન્યોને પણ જેવા કે હોટલમાં ઉતરેલા મહેમાનો કે સ્વયંસેવી વૅઈટર્સ ને પણ સૂચનાઓ આપવી જરૂરી છે તમામ કામ કરનારાઓને પુરતા પ્રમાણમાં ઇમારતમાં આગનો જોખમની અને તેનો સામેના કરવાની તાલીમ મેળવ જોઈએ આગ બોલવા માટે કાર્યરત ખાસ અધિકારીઓને (ફાયર-માર્શલ્સ) તાલીમ દ્વારા વધુ શીખવાની જરૂર રહેશે.

મુદ્દો-૫ સમીક્ષા

તમારે તમારું આગના જોખમોનું માપન (અંદાજ-આંકણી) અદ્યતન છે એની ખારતી કરવી જોઈએ. જે તમને તમારા અંદાજમાં શંકા ઉત્પન્ન થાય કે હવે પછીના સંજોગોમાં એ કામ આપી શકે એમ નથી ખાસ કરીને જ્યારે આગ લાગતાં લાગતાં રહી ગઈ હોય અને જ્યારે પણ તમારી ઇમારતમાં જોખમનું સ્તર નોંધપાત્ર રીતે બદલાય ત્યારે પણ તમારે તમારા અંદાજ (માપન-આંકણી) ને ફરીથી તપાસી જવાની જરૂર રહે છે આમાં નીચેનાનો સામાવેશ થઈ શકે.

- જો તમે સહેલાઈથી આગ લાગી શકે એવી વધારાની વસ્તુઓનો સંગ્રહ કરો.
- રાત્રિ સમયની શરૂઆત થઈ હોય.
- તમારી ભિલકત વાપરતા લોકોના પ્રકાર કે સંખ્યામાં ફેરફાર થયો હોય.

હુકમનું અમલીકરણ કરવું.

સ્થાનિક ભિલકતો સિવાયની ભિલકતોમાં (non-domestic) આગથી સલામતિ (fire-safety) ના કાયદા કાનૂનો અમલ કરવાની મુખ્ય જવાબદારી અગ્નિખાતાના અધિકારીઓની રહેશે તેઓ અત્યંત જોખમી હોય અવી ઇમારતોમાં નિરીક્ષણ કરશે અને તેમના સાઇનોનો ઉપયોગ કરશે. ફાયર-સેફ્ટી અંગેની ફરિયાદો વિષે અગ્નિશામક અધિકારીઓ તપાસ કરશે અને આગ લાગ્યા પછી એ આગ લાગવા માટેની અપૂરતી વ્યવસ્થા નિરીક્ષણ પણ કરશે.

જો તમે હુકમનું બરાબર રીતે પાલન નથી કરતા તો અગ્નિ શાખાના અધિકારીઓ વ્યવહારૂ શીખામણો આપશે અથવા જો ભય ગંભીર હશે તો ઔપચારીક નોટીસ પણ આપશે ખૂબજ ગંભીર કિસ્સાઓ સિવાય અગ્નિશાખાના અધિકારીઓ આગ સામે સલામતિનું સંતોષજનક સ્તર પ્રાપ્ત કરવા માટે તમારી સાથે કામ કરશે.

જો જિંદગી માટે અત્યંત ગંભીર જોખમ હોય તો અગ્નિશાખાના અધિકારી ઓ કેટલીક ચોક્કસ પ્રવૃત્તિઓ માટે નોટિસ ફટકારી શકે આ પ્રકારની સત્તામાં ગૃહવિભાગના અધિકારીઓ નો સામાવેશ થાય છે અને એ એવી ભિલકતો માટે છે કે ઘણાં બધા માણસો રહેતા હોય છે.

દરેક પ્રકારના કેસમાં તમને બિન સત્તાવાર કે સત્તાવાર અપીલ કરવાનો અધિકાર છે.

તમારી મિલકતને આગથી સલામત બનાવવા માટેની સંક્ષિપ્ત માર્ગદર્શિકા

વધુ અનુભવી અગ્નિશામક અધિકારીને કરવામાં આવેલી આપીલ સામાન્ય રીતે ફુકમના અમલીકરણનો એક જુદોજ માર્ગ દર્શાવશે. જો આમોસ્કળતા ન મળે તો તમે સત્તાવાર રીતે ન્યાયાધીશને અપીલ કરી શકો તમે જો ટેકનીકલ બાબતો અંગે સંમત ન હોય તો અમલીકરણ કરવાના સત્તાધીશો સાથે મળીને સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ (secretary of state) ને સત્તાવાર નિર્દાેય માટે પૂછી શકો.

જો તમે તમારી મિલકત બદલો તો

મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં તમે તમારી ઇમારત બદલી શકો તેમ છતાં ચાટ રાખો કે જે જોખમ સાથે છો તે માટે તમે જવાબદાર ગણાશો અને તમારે આયજનની પ્રક્રિયા (planning-process) અને બિલ્ડીંગ રેગ્યુલેશનસ (ઇમારતને લગતા કાયદા) ને અનુસરવું પડશે. તમારે તમારા આગ સામે ના જોખમ ના અંદાજ ને ફરીથી જોવો પડશે અને જોવું પડશે કે તમે ઇમારતના જે ફેરફાર કરો છો. તે તમારી ઇમારતમાં આગના જોખમને કઈ રીતે અસર કરશે. તમારા જોખમ સામેની વ્યવસ્થાનો અંદાજ પર્યાપ્ત છે કે નહિ અને તમારે વધારાના ઉપાયોની જરૂર છે કે નહિ.

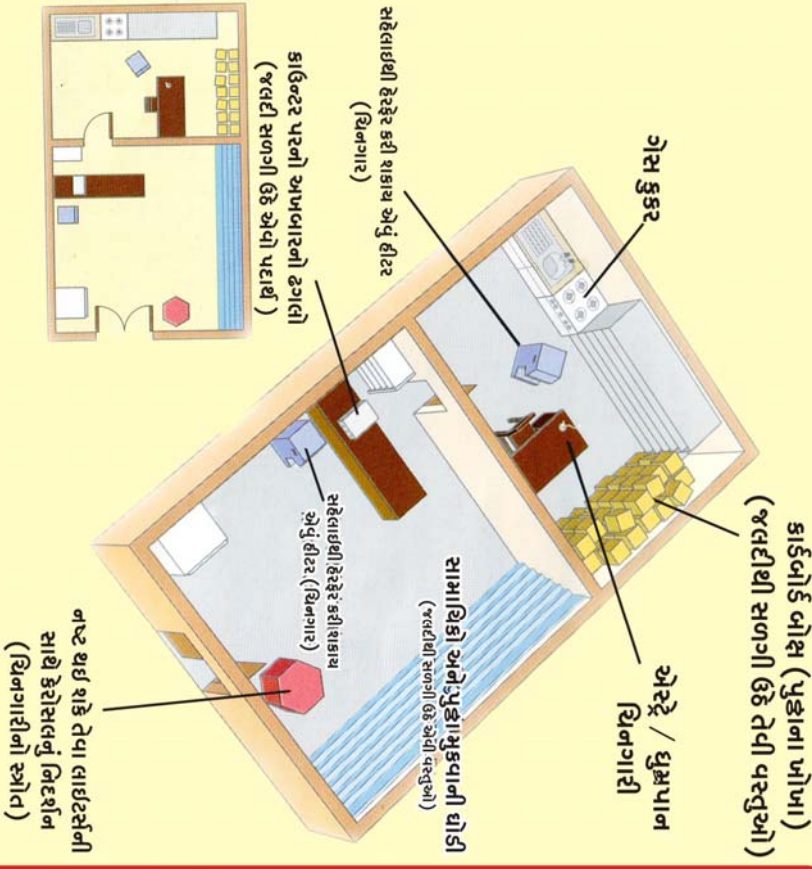
કેટલીક ખુબ જ જોખમો વાળી ઇમારતો જેવી કે જંથા જાન હાની નુ પ્રમાણ સામાન્ય કરતા વધુ હોય અથવા ત્યાં ખાસ કરીને અત્યંત અટપટી (જટીલ) વ્યવસ્થા જરૂરી હોય તો અગ્નિશમન શાખાના અધિકારીઓ આંતરિક ફેરફાર ની નોટીસ સાદી શકશે. આ નોટિસ હેઠે તમે તમારી ઇમારત માં કોઈ પણ એવા પ્રકાર ના ફેરફાર કરવા ઇચ્છતા હોય જે તમારી મીલકતમાં આગ ના જોખમ માં નોંધપાત્ર વધારો કરતા હોય તો તમારે એ વિશે સત્તાધીશો ને અવશ્ય જણાવવું પડશે.

આગ ના જોખમનો સાદો અંદાજ કઈ રીતે મેળવવો તેનું ઉદાહરણ

આ દ્રષ્ટાંત આગના જોખમોના અંદાજ મેળવવા નો એક માત્ર ઉપાય નથી.

તમે જે કોઈ પદ્ધતિ નો ઉપયોગ કરો તે કાયદા અનુસાર હોવી જોઈએ.

આગના લય સામેના અંદાજ પહેલાં

નિસરણી જેવી સંબંધિત વસ્તુઓનું બાંધકામ અને કેટલીક ખાસ જગ્યાઓ જેવી કે ઉત્પાદન, સંગ્રહ, કચવા નો આરડો કે શયનખંડ નો નિર્દેશ કરતો હોય તેવો તમારી ઈમારત નો એક અંદાજીત નક્શો તૈયાર કરો.

તમારી મિલકતને આગથી સલામત બનાવવા માટેની સંક્ષિપ્ત માર્ગદર્શિકા

તમારી મિલકતને આગથી સલામત બનાવવા માટેની સંક્ષિપ્ત માર્ગદર્શિકા

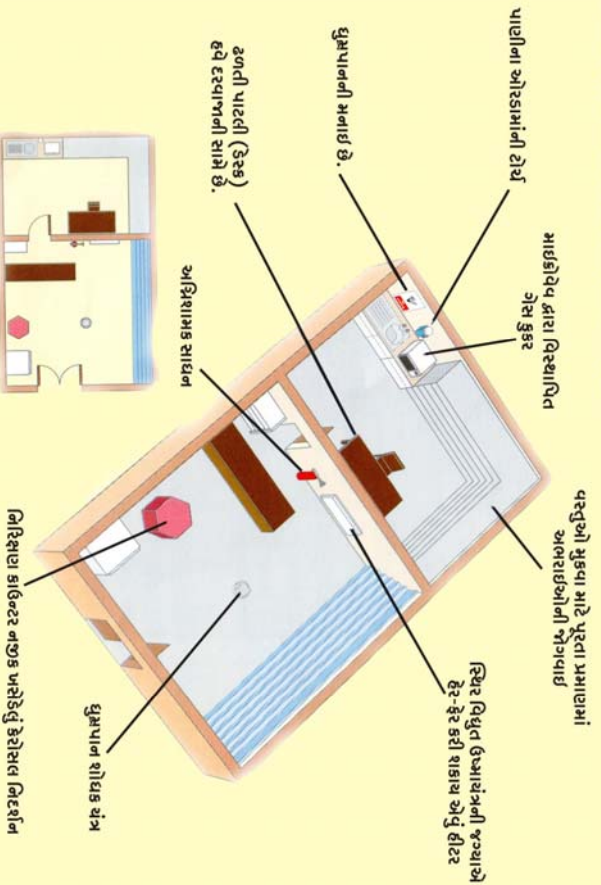
તમારો નકશો મુદ્દા - ૧ માં બતાવ્યા પ્રમાણે ભય (ખતરો) અને મુદ્દા નં.૨ માં બતાવ્યા પ્રમાણે નોંધ પાત્ર જોખમ હોય તેવા લોકો નો નિર્દેશ કરતો હોવા જોઈએ . સહેલાઈ થી આગ પકડી શકે એવી વસ્તુઓ અને ચિનગારીના (આગ ઉત્પન્ન કરે તેવા) સ્ત્રોતો કઈ જગ્યાઓ નજીક મુકેલા છે એનો પણ નિર્દેશ કરતો હોવો જોઈએ તળે સળગી ઉઠે એવા પદાર્થોને સાદા વર્તુળ (O) અને ચોકડી (X) પદ્ધતિ થી અને ચિનગારી ઉત્પન્ન કરી શકે એવા સ્ત્રોતોને ચોકડી (X) દ્વારા દર્શાવી શકો.

મુદ્દા નં.૩ : તમે જે ઉપાયો કરો છો તે સામાન્ય સમજ પ્રમાણેનું ખર્ચાળ સાબિત થવા એવી હોય તો તમે જ્યાં સુધી સંપૂર્ણ ઉપાયો અમલમાં ન મુકી શકો ત્યાં સુધી અલ્પ કામ ચલાઉ ઉપાયો કરી શકો.

આ ત્યારેજ સ્વિકાર્ય છે. જ્યારે લોકો સામે ગંભીર ભય ઉપસ્થિત ન થતો હોય તાકાલિત આયોજન (Emergency Plan) અને તાલીમ, સુચના કે જરૂરીયાતોની નોંધ **મુદ્દા નં.૪** પ્રમાણે હોવો જોઈએ

મુદ્દા નં.૫ : હેઠળ તમારે નિયમિત સમીક્ષાની પદ્ધતિ વિષે નિર્ણય કરવો જોઈએ

આગના જોખમના અંદાજ બાદ

સગાહ અને માહિતી

જો તમે તમારા આગના જોખમ ઓળના અંદાજ (માપન-આંકણ) મેળવી લીધા હોય અને તમને ત્યારબાદ પણ વધુ વ્યવહારીક શીખામણ કે માહિતીની આવશ્યકતા હોય તો તમને તમારી “ આગ સંરક્ષણ સેવા ” (Fire and reresource Service) સંદર્શુપ બની શકે છે. (Fire શિર્ષક હેઠળ ફોન બુક્સાં જુઓ)

તમે તમારા મકાનની બાંધકામને અનુરૂપ માગદર્શિકાઓ પુસ્તકોની સારી કુકાનોમાંથી અને ઈન્ટરનેટ પર

www.firesafteyguides.communities.gov.uk

સાઉનલોડ કરવાથી મળી શકશે.
તમે સ્થાનિક HSE ઓફિસ પરથી કે તેમની વેબ સાઇટ www.hse.gov.uk. પરથી જોખમોની પ્રક્રિયા સામેની વ્યવસ્થા અને અત્યંત જવાબદારીય પદાર્થો કે ઘસાકાલેર સારણી ઉઠે એવા પદાર્થો વિષે માહિતી મામ કરી શકો છો. તમે આર્સોન પ્રીવેન્શનબ્યુરો (Arson Prevention Bureau) ને ૦૨૦ ૭૨૧૬ ૭૫૨૫. નંબર પર ફોન કરીને તમારી સિલકતને ઈમેલ પૂર્વક આગ લગાડવાના કોર્સના કુલના ભવને ઘસાડવા માટે સલાહ મેળવી શકો છો.

You can get further copies of this booklet and alternative formats from :

DGLG Publication
Welthby
West Yorkshire
LS23 7NB
Phone:0870 1226 237
Fax:0870 1226 237
Textphone: 0870 1207 405.
E-mail: odpm@twoten.press.net

Product code: 05 FRSD 03546

The Crown owns the copyright to this guide

© Copyright in the content, design and typographical arrangement rests with the Crown.
Published by the Department for Communities and Local Government.

Printed in the UK on paper made up of at least 75% recycled waste.

